Protokoll bilaga 4

Regler för förhandlings- och rättshjälp

Fastställd av förbundsstyrelsen 2021-02-22
Gäller från 2021-03-01

Bakgrund

Dessa regler ska utgöra en instruktion för bedömningen av medlemmens rätt till individuell förhandlingshjälp och individuell rättshjälp.

Förhandlingshjälp

Förhandlingsrätt enligt MBL och kollektivavtal gäller i fråga som rör förhållandet arbetstagare - arbetsgivare. Det är förbundet, och inte medlemmen, som är den förhandlingsberättigade parten. Förhandling kan ske i syfte att träffa kollektivavtal, utöva medbestämmande eller lösa en uppkommen rättstvist. Förhandlingen kan således avse frågor av kollektiv karaktär eller vara av mer individuell betydelse för en enskild medlem.

Med individuell förhandlingshjälp avses rätten att bli företrädd av förbundet i fråga som särskilt berör medlemmen personligen. Sveriges Ingenjörers individuella förhandlingshjälp omfattar t.ex.:

- Arbetstvister, d.v.s. rättstvister där anställningsförhållandet ingår som en nödvändig förutsättning för medlemmens anspråk.
- Frågor om anställningsskydd, t.ex. omplacering till lediga eller kvarvarande anställningar i samband med arbetsbrist (7 och 22 §§ LAS)
- Överläggning inför beslut om uppsägning på personliga skäl eller avskedande (30 § LAS)
- Frågor om arbetsledningsrätt, t.ex. omplacering, omreglering eller annan förändring som särskilt berör medlemmen (jfr 11 § 2 st. och 13 § MBL)
- Frågor om arbetsmiljö, diskriminering och kränkande särbehandling
- Rätten till lokal förhandlingshjälp från förbundet är generös. Nekande av förhandlingshjälp får ske om det uppenbart saknas rättslig grund för det anspråk som framförs av medlemmen eller om anspråken i övrigt är orimliga.
- Rätt till förhandlingshjälp i en central tvist kan begränsas i förhållande till hjälpen i den lokala förhandlingen. Vid avgörande om en sådan begränsning ska göras beaktas förbundets intresse av att få tvistefrågan prövad på central nivå, möjligheten till framgång i tvisten och/eller i övrigt förbundspolitiska överväganden. Av vissa kollektivavtalade förhandlingsordningar följer att förbundet måste fullgöra en förhandling på såväl lokal som central nivå för att medlemmen inte ska förlora

möjligheten att få saken prövad i domstol. Om förbundet påkallat lokal förhandling i en sådan tvist ska förbundet inte neka medlemmen förhandlingshjälp i en central förhandling.

- Vid beslut om att neka förhandlingshjälp beaktas alltid likabehandlingsprincipen.

Rättshjälp

Med *rättshjälp* avses ärenden som avser att tillvarata medlems enskilda intressen inför domstol, skiljenämnd eller myndighet. Beslut om rättshjälp innebär att förbundet svarar för medlems rättegångskostnader i ärendet. Beviljande av rättshjälp ska ske enligt likabehandlingsprincipen och vara sakligt motiverat utifrån en bedömning att det finns rimliga förutsättningar till framgång i tvisten.

Sveriges Ingenjörers rättshjälp omfattar:

- Arbetstvister och tvister som härrör från en anställning eller ett anställningsliknande förhållande. En förutsättning för rättshjälp är att förbundet har beretts möjlighet att lösa tvisten genom förhandling med arbetsgivarparten där så är möjligt.
- Ärenden avseende löneindrivning och lönegaranti.
- Överklagande av beslut om arbetsskadeersättning och arbetslöshetsersättning.
- Försvarare i brottmål, under förutsättning att det misstänkta brottet har begåtts i yrkesutövningen. En ytterligare förutsättning är att medlemmen har nekats biträde av en offentlig försvarare.
- Förbundsdirektören får, om särskilda skäl föreligger, bevilja rättshjälp även i andra situationer.

Begränsningar i förhandlings- och rättshjälpen

Rättshjälpens omfattning

Beslut om rättshjälp innebär att förbundet svarar för samtliga ombudskostnader i målet, d.v.s. både medlemmens egna och eventuella motpartskostnader vid en förlust.

Rättshjälpen omfattar inte kostnader för skiljeförfarande enligt enskilt avtal.

Rättshjälpen omfattar endast ärenden som handläggs vid domstolar, skiljenämnder och myndigheter i Sverige.

Förbundet beviljar som huvudregel inte rättshjälp i sjukpenningärenden. För att rättshjälp ska beviljas ska sjukpenningärendet ha ett samband med godkänd arbetsskada eller en pågående arbetsskadeprocess.

Karensregeln

Enligt punkt 241 i förbundets stadgar har medlem rätt att erhålla individuell förhandlingshjälp under följande förutsättningar:

”Medlem har rätt att erhålla individuell förhandlingshjälp, utom i fråga som uppkommit innan inträde beviljades, efter tre månader räknat från den dag då ansökan om medlemskap eller återinträde inkom till förbundskansliet. Förbundsstyrelsen eller förbundsdirektören får i enskilt fall besluta om undantag härifrån.”

Karensregeln är tillämplig även för rätt till rättshjälp.

Innebörden av ovanstående är att frågan, d.v.s. omständighetens/handlingens inträffande eller fordran ska ha uppkommit tidigast tre månader efter att medlemskap beviljades i förbundet.

I uppfinnarärenden uppkommer fordran på skälig ersättning när arbetsgivaren inträder som rättighetshavare till uppfinningen i arbetstagarens ställe (6 § LAU resp. § 4 uppfinnaravtalet). Innebörden av detta är att uppfinnaren ska vara medlem redan från arbetsgivarens rättsövertagande.

Bemyndiganden och delegation

Förbundsstyrelsen bemyndigar förbundsdirektören som i sin tur bemyndigar chefsjuristen att besluta om rättshjälp. Vid beslut i ärenden av principiell betydelse för förbundet ska beslut om rättshjälp fattas av förbundsdirektören.